

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
BİR UYGARLIK ODAĞI OLARAK BAŞKANLIK VE ŞEHİR MECLİSLERİ
FİKİR PROJESİ YARIŞMASI

2.KADEME
JÜRİ DEĞERLENDİRME RAPORU

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Cumhuriyetin 100. Yılına İzmir'e yakışan bir uygarlık projesini uygulamaya koyarak karşılamaya karar vermiştir. Bu amaçla topladığı jüri, Türkiye'nin hem demokrasi, hem de yerel demokrasi tarihi içinde özgün ve saygın bir yere sahip olan İzmir'in ikinci yüzyıla demokrasi iddiasını yükselten bir "anıt-yapı/kurum" geliştirerek girmesinin uygun bir çıkış noktası olacağı konusunda bir uzlaşma sağlamıştır.

Bu "anıt-yapı/kurum" İzmir'de bir demokrasi odağı oluşturarak, İzmirliilerin gündelik yaşamlarında, kamusal alanlarda etkileşimleri arttırarak, yerel yönetimlerin kararlarında demokrasi açığı oluşturmasını engelleyen bir mekanizma oluşturacaktır.

Jüri bu amaçla, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin "serbest, ulusal, iki kademeli bir fikir projesi yarışması" açmasını önermiştir. Jüri çalışmaları sırasında bu yapı için en uygun yerin deprem riski dolayısıyla yıkılmış bulunan İzmir Büyükşehir Belediyesi binasının yeri olduğuna karar vermiştir. Yaklaşık iki yüzyıldır kent hem tarihsel, hem de halen yönetsel merkezi olan Konak(Atatürk) Meydanı, kentin en önemli noktasıdır. Bu amaçla kullanılabilir en uygun yerdir.

Bu düşüncelere İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin de katılması üzerine "Bir Uygarlık Odağı Olarak Başkanlık ve Şehir Meclisleri Fikir Projesi Yarışması" İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü tarafından 14 Nisan 2023 tarihinde ilan edilmiştir.

3 Temmuz 2023 tarihinde tamamlanan proje yarışmasının birinci aşamasına 150 proje teslim edilmiştir 12 -14 Temmuz 2023 tarihleri arasında Jürinin değerlendirmeye aldığı 148 proje, 4 aşamalı bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. 1. Turda 67 adet, 2. Turda 55 adet, 3. Turda 15 adet son turda 3 proje elenerek 8 adet proje ikinci kademeye kalmıştır. Bunlar; 6, 26, 83, 85, 111, 116, 131 ve 143 sayılı projelerdir.

Bu 8 proje, jürinin her bir yarışman için ayrı ayrı yazdığı değerlendirme raporlarını, göz önüne alarak hazırladıkları projelerini 29 Eylül 2023 tarihinde teslim etmiştir. Jüri bu projeleri değerlendirmek için 4-6 Ekim 2023 tarihleri arasında toplanmıştır.

Jüri, bu nihai değerlendirme toplantısında yaptığı çalışma sırasında temelde iki kademeli bir kriterler/ölçütlerin kullanılması konusunda uzlaşma geliştirmiştir.

Birinci kademe ölçütler, önerilen projelerin genel performansı ile ilgilidir. Bunlar;

- 1- Önerilen projeler tarihi Konak Meydanı'na zarar vermemeli, onun oluşmasına yardımcı olmalıdır.
- 2- Önerilen bina biçimi ve işlevleri ile açık, demokratik etkileşimi özendiren, odaklık niteliğini yerine getiren bir işlevi yerine getirmek için tasarlanırken bunun binası da Konak Meydanı'nda bir anıtsallık duygusu yaratabilmelidir.
- 3- Yarışma şartnamesinde vurgusu yapılan önerinin hem Başkanlığın temsil mekanı olması, hem de halkın katılımına açık bir meclisler mekanı olması işlevini bir biri içinde erimedenden yerine getirebilme olarak saptanmıştır.

İkinci kademe ölçütler ise önerilen binaların her birinin performansı ile ilgilidir ve çok sayıdadır. Bunlar binanın;

- 1- Sürdürülebilirliği,
- 2- Yerin zemin sorunları konusunda farkındalığı,
- 3- Mülkiyet sınırlarının ve imar yönetmeliğindeki yapı sınırlarına uyumluluk,
- 4- İzmir'in iklim koşullarına duyarlılık,
- 5- Strüktür çözümlerinin olabilirliği ve kolaylığı,
- 6- İç mekan kurgusunun proje amaçları ile tutarlılığı,
- 7- Maliyet konusunda duyarlılık,

diye sıralanabilir. Bu kriterlere göre yapılan değerlendirmede aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

83 Sıra Numaralı Proje: İlk aşamada “yapının etkileyiciliğini yitirmeden biraz küçülmesi ve yüksekliğinin azaltılmasının da değerlendirilmesini öneriyoruz” cümlesiyle belirtmeye çalıştığımız tavsiyenin yeterince etkin olmadığı anlaşılıyor. Nesnenin kendisinin en önemli mesele olmasından uzaklaşmamak nedeniyle olduğunu düşündüğümüz küçülememe nedeniyle yapı ezici bir etkiye sahip. Meydana ve çevresine kapalı ve yukarıdan bakan yapıya ancak sızılarak girilebilmesi bu ezici etkiyi arttırıyor. Bu etki ise olmasını hiç istemediğimiz bir etki. Üstelik iç kullanımlar açısından böyle bir yüksekliğe hiç gerek olmadığı için bu durum daha da önemli bir mesele. Meydandan anfi oluşturarak yükselen merdivenlerle ulaşılan “kent fuayesi” etkileyici bir mekân olmakla birlikte engelli birinin engelli olmayanlar gibi törensel bir biçimde ulaşamayacağı bir yer olması açısından ayrımcı bir nitelik de taşıyor. Meclis salonuna meclis üyelerinin gelişleriyle izleyici gelişlerinin ayrıştırılmamış olması önemli bir sorun. Ofis çalışanlarının gün ışığından faydalanma olanaklarının çukur bahçelerle sağlanmaya çalışılmış olması yeterli sonucu sağlamıyor. Asal olarak bu nedenlerle önerinin geldiği aşamayı tavsiyelerle düzeltilebilir görmediğimiz için bu sıra dışı proje oy çokluğu (5-2 E.Arolat ve İ.Tekeli karşı oy) ile **1. Mansiyon** olarak değerlendirilmiştir.

6 Sıra Numaralı Proje: Öneri projenin demokrasi topoğrafyası ve bunun Konak Atatürk Meydanı ile kurduğu geçirgen ilişki olumlu bulunmuştur. Ancak demokrasi topoğrafyasında yer alan Kent Meclisi salonunun söz konusu bu geçirgen yapısı İzmir kenti iklimsel verileri açısından düşünüldüğünde birinci aşamadaki çözümsüzlüklerin devam ettiği görüşüne varılmıştır. Kuzey yönünde konumlanan Kent Terasının meydan ile görsel ilişki kurması yönünde, bu aşamada olumlu bir gelişme jüri tarafından görülmemiştir. Önerilen üst örtünün yeterince ele alınmadığı, projenin mekânsal kurgusuyla örtüşmediği görülmüştür. İzmir’in iklim koşullarına duyarlılık yönünden irdelendiğinde, sadece teknoloji kullanarak çözüm üretilme çabasının yüksek maliyetlere neden olacağı düşüncesi olumsuz değerlendirmiştir. Ayrıca salonun önerilen haliyle strüktürel ve akustik olarak teknik ve ekonomik sorunlara neden olacağı saptanmıştır.

Tüm bu özellikler göz önüne alınarak proje oy çokluğuyla (5-2 E.Arolat ve M.Hızal karşı oy) **2. Mansiyon** olarak değerlendirilmiştir.

116 Sıra Numaralı Proje: Yarışmanın ilk aşamasında jüri tarafından ortaya koyulan tavsiyelerin büyük ölçüde dikkate alındığı ve bu aşamada tasarımın ana fikrinin korunarak olgunlaştırıldığı gözlemlenmiştir. Bu çerçevede yapı yaklaşma sınırlarını ihlal eden geniş saçak elemanı mülkiyet sınırları içine çekilmiş, yapının doğu ve batı cephelerinde yer alan ortak alanlar ve duvarlar ziyaretçilerin denizle ilişkisini kesmeyecek şekilde yeniden düzenlenmiş, büyük şeffaf yüzeylerin gerekli bölgelerinde güneş ışığının yaratacağı ısı kazanımı ve kamaşma etkisine karşı bazı önlemler alınmıştır. Bununla birlikte meclis salonunun genel formu değiştirilmiş, bu aşamada bir önceki ince uzun dikdörtgen şeklindeki mekan yerine daha karesel bir çözüm önerilmiştir. Ancak bir kez daha dış alandaki agoranın devamı niteliğinde ele alınan oturma düzeninin bu haliyle de meclis toplantılarının ihtiyacını karşılamaktan uzak olduğu, oluşturulan görsel sürekliliğin demokratik sürecin işlerliği açısından gerekli ilişkileri kurmaktan uzak olduğu tespit edilmiştir. Bu durum jüri üyeleri arasında derinlemesine tartışılmış ve büyük ölçüden eleştirilmiştir.

Yapıda kullanılan mimari ve malzeme dili hayli rafine özellikler taşımaktadır. Bununla birlikte titizlikle tasarlanarak önerilen yapı ayrıntıları da olumlu bulunarak takdir edilmiştir. Tüm bu özellikler göz önüne alınarak proje oy birliğiyle **3. Mansiyon** olarak değerlendirilmiştir.

143 Sıra Numaralı Proje: Konak Atatürk Meydanı'nın devamı olarak ele alınan Şehir Meclisleri Meydanı'nın geçirgen bir saçak altında oluşturulması ve bunun Şehir Meclisleri yapısı ile etkileşim içinde olması olumlu olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca yapının kullanım çeşitliliği sağlaması ve barındırdığı sürekli kamusal kullanımda jüri tarafından olumlu bulunmuştur.

Ancak Jüri saçığın ana kütle ile bir araya gelme biçimi ve ölçeğinin tam olarak yeterince olgunlaşmadığı görüşüne varmıştır. Bunun yanı sıra Şehir Meclisleri yapısı içinde yer alan, toplanma amacıyla yer verilmiş esnek yapıdaki kamusal mekânın şehir meclisinin rutin kullanımlara olanak sağlayacak bir çözüm önerisi geliştirmediği görüşüne varılmıştır. Tüm yönlere aynı cephe kurgusunun aynen sürdürülmesi, buna yönelik farklı çözüm önerilerine gidilmemesi olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

Tüm bu özellikler göz önüne alınarak proje oy birliğiyle **4. Mansiyon** olarak değerlendirilmiştir.

131 Sıra Numaralı Proje: İlk aşamada yapılan tavsiyelerin önemli bir bölümünü yerine getirmekle birlikte mülkiyet sınırları konusundaki ihlalin sürdüğü ve çözülemediğinde önemli bir sorun ortaya çıkacağı görülüyor. Buna rağmen asıl sorun "yeşil amfinin gündüz kullanımlarında işe yarayacak bir çözümün güneşe karşı önlem olarak işlevsel olmasının yanı sıra temsil nitelikleri açısından da kullanışlı olabileceğinin gözden geçirilmesini öneriyoruz" diyerek yaptığımız uyarının bu aşamada karşılığını bulduğunu söyleyemeyiz. Saçaklar güney ve batı güneşleriyle başa çıkmak konusunda yetersiz olmalarının yanı sıra yapıyı sıradanlaştırarak temsil niteliğini de azaltmış görünüyor. Meydanı yeni kurgusuyla oluşturmak yerine meydanı tanımlamayı zorlaştırdığını ve dahası güneye doğru uzayan ucuyla meydana katılmak yerine meydanı tahrip ettiğini düşündüğümüz önerinin hem temsil nitelikleri hem de kullanışlılık açısından beklenen aşamada olmadığı düşünülerek 5.mansiyon alması konusunda oybirliğine varılmıştır. Tüm bu özellikler göz önüne alınarak proje oy birliğiyle **5. Mansiyon** olarak değerlendirilmiştir.

85 Sıra Numaralı Proje: "Anıt örtü" altında kalan parçalı bileşik zemin yapıları ve bu örtünün içinden yükselen üç büyük ayırık kütle ile belirlenen bütünleşik bir kompozisyona sahip olan yerleşke bulunduğu yere bütünüyle çok iyi tutunuyor. Bu tutunma fiziksel olduğu kadar zihinsel olarak da çok güçlü bir etkiye sahip. Parçalı zemin yapıları ve aralarındaki geçiş mekânlarıyla "açık hava galerisi"ne dönüşen zemin, örtüdeki kerkentler ve deliklerle sağlanan denetlenmiş gün ışığıyla güçlü ama sakin bir dramatik etkiye de sahip. Çukur bahçelerle oluşturulan yalıtılmış mekânlar doğal havalandırma ve gün ışığını kullanma imkânlarının yanı sıra dramatik etkinin artırılması için de önemli bir katkı sağlıyor. Başkanlık, meclis ve HİM ofislerinin ayırık kütleleri içerdikleri işlevleri güçlü ve okunaklı bir biçimde temsil etme niteliğine sahip. Bu temsil niteliği yakın çevresiyle içinde bulunduğu meydan, biraz daha geniş anlamda İzmir ve daha da geniş anlamda Ege mimarlığıyla kurduğu ilişkilerle daha da güçleniyor. Antikitenin, Levanten üslûbun ve Milli Mimari etkilerinin soyut bir kolaj etkisiyle bir arada kullanıldığı yapı bu sayede eklektik sayılabilecek bir etkiyi başarıyla bütüncül bir anıtsal senteze dönüştürebiliyor. Parçalı yapının getirdiği bir kolaylıkla sonraki aşamalarda olumlu yönde geliştirilebileceğini düşündüğümüz öneri için yapıya ilişkin en önemli tavsiyemiz -8.96 kotuna kadar indirilmiş olan bodrum katın en çok -4.50 kotuna kadar indirilmesi yönünde olacaktır. Çevreye ilişkin önemli önerimiz ise ötelenmiş alt yol çıkışının -bu proje için elzem olmadığını ve inşa zorluğunu düşünerek- yapılmaması yönündedir. Bu bölgede araç trafiğini çoğaltmamak için kapalı otoparkı zorunlu olduğu kadarıyla yapmayı ve iç bağlantıları da bu çerçevede ele almayı doğru buluyoruz. HİM ofisleri kütesinin genişletilerek yüksekliğinin azaltılmasının da olumlu katkısı olacağını düşünüyoruz. Bunlar ve sonradan ortaya çıkabilecek konulardaki tavsiyelerle geliştirilebilir olduğunu düşündüğümüz proje, çevresinden etkilenme ve çevresini etkileme bağlamında meydanla kurduğu güçlü ilişkisi, tanıdıklık hissiyle sağladığı davetkâr açıklığının yanı sıra başkanlık ve meclisi ayrı ayrı temsil etmekteki başarısıyla da oybirliğiyle **1.Ödüle** lâyık bulunmuştur.

111 Sıra Numaralı Proje: Birinci aşamada jüri tarafından ortaya konulan sorunların bu aşamada büyük ölçüde dikkate alındığı ve böylelikle tasarımın daha olumlu bir noktaya taşındığı gözlenmiştir.

Konak Meydanı'na doğru açılan basamaklı mekanda ulaşım ve kullanım olanaklarının yeniden ele alınması ve bu çerçevede tasarımın ortaya koyduğu geçirgenlik stratejisinin düzenlenen sokakla birlikte geliştirilmiş olması projeye olumlu bir katkı getirmiştir. Yeni kurguda önerilen planlama ve galeri düzenlemeleri yapının yatay ve düşeyde hem görsel hem de ulaşım akışkanlığını arttırmıştır. Projenin bu aşamadaki sunum ve ayrıntı kalitesi takdire değer bulunmuştur.

Bu aşamada jüri, demokrasi mekanlarının tarihsel süreç boyunca sürdürülmüş olduğu teziyle ortaya konulmuş olan biçimsel ele alış paradigması meselesini yeniden tartışmıştır. Önerilen tasarımın son derece yalın kitlesel varoluş biçimi bir kez daha olumlanmıştır. Buna karşın yapının içinde yer aldığı alan ve daha geniş perspektifte "bağlamla" kurduğu ilişki sorgulanmıştır. Yine bu çerçevede, ilk aşamada ortaya koyulan ve yapının dış cidarı ile ilgili olan geliştirilme önerisine karşın, bu aşamada da söz konusu yüzeyin dünyanın herhangi bir noktasında yer alabilecek bir tür anonimlikle ele alınmış olduğu gözlemlenmiştir.

Jüri tarafından yapılan tartışmalar ve değerlendirmeler neticesinde proje tüm bu özellikleri ile oy çokluğuyla (6-1 E.Arolat karşı oy) **2. Ödüle** lâyık görülmüştür.

26 Sıra Numaralı Proje: Yarışma alanının çevresindeki kamu binaları ve Konak Meydanı'na müdahale etmeden antik kent merkeziyle ulaşım bağına irdelemiş olması örneğin Agora, Kemeraltı ulaşım bağına irdelemesi yeni odak alanı (belediye, şehir meclisleri binasını antik kente bağlayan Mücibirrahman Sokağı'nın proje alanını yeni aks alanı oluşturma önerisi şehir meclisleri binasının Konak Meydanı odağı olması, İzmir Kenti'nin merkezinin Konak Meydanı'nın yeni şehir meclisinin yeni odağı olduğu düşüncesini vurgulamakta kentsel bağlamda etkileme etkileşim sorununa açıklık getirmiştir. Program kapsamında yer alan farklı işlevli kamusal mekanların kurgulaması ile düzeni için önerdiği aks meclis salonu, belediye başkanlık alanı, meclis salonu, idari siyasi sosyal çalışma mekânsal ayrımları net olarak ayırmaktadır. Aksın diğer tarafında Konak Meydanı'yla fiziksel, görsel bağlamını destekleyen üç boyutlu resimlerin proje müellifinin şeffaflık tanımını açıklayan düşüncesini yansıtmaya açısından ayrıntılar olduğu izlenimini vermektedir. Bu konu birinci aşama sürecinde jüri raporunda öneri projenin meydanla kurduğu ilişki ve yarattığı açık ve kapalı mekan kurgusunun düzeni olumlu bulunmuştur. Ayrıca projede önerilen mekânsal örüntü, kentlinin her an binanın mekanlarına erişimini yapının kentliye ait olduğu izlenimini vermektedir. Bu nedenle önerilen tasarımın dışa açılımı Konak Meydanı ile fiziksel görsel mekânsal ilişkinin oluşmasına olanak vermektedir.

Bu proje için sorun olarak değinmeğe yarar görülen konu, birinci bodrum katının tümünün aktif yaşam alanı olarak kullanılmasının karşısında bina için gerekli olan mekanik elektrik alt ve üst yapı teçhizatlarının nerede konuşlandırıldığı konusuna değinmenin proje müellifi ya da müelliflerine temel bir eleştiri konusudur.

Tüm bu özellikler göz önüne alınarak proje oy birliğiyle **3.Ödüle** lâyık görülmüştür.